

ZAŠTITA JADRANA OD ZAGAĐIVANJA

Očuvanje i primjereno korištenje Jadrana mora biti od primarnog značaja i jedan od strateških ciljeva Hrvatske, njenih državnih i regionalnih vlasti

U povodu Svjetskog dana voda u kongresnom centru hotela *Malin* u Malinskoj 17. i 18. ožujka 2007. održano je savjetovanje članova Udruge za očuvanje hrvatskih voda i mora - *Slap*. Cilj skupa, na kojem je bilo mnogo istaknutih domaćih znanstvenika, bio je upoznavanje javnosti s današnjim stanjem, ali i mjerama zaštite Jadranskog mora koje je prirodni dragulj i najvrjedniji resurs Hrvatske, istaknuo je predsjednik *Slapa* mr. Ante Pavić. Svijest o potrebi očuvanja Jadrana kao neizmjerne naslijeđene vrijednosti sve je prisutnija i raširenija. Očuvanje i primjereno korištenje Jadrana mora biti od primarnog značaja i jedan od strateških ciljeva Republike Hrvatske, njenih državnih, regionalnih i lokalnih vlasti, ali i društva u cjelini, naglasio je Pavić.

Situacija na dobrom dijelu Jadrana više je nego loša. Uz nešto čistih i očuvanih, mahom izoliranih otočnih područja, više je onih ugroženih, onečišćenih do katastrofalnih razmjera. Najpozitivniji pomak koji je država dosad napravila je u području graditeljstva, odnosno u aktivnostima *Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva*. Radikalne mjere koje je poduzela ministrica Matulović-Dropulić na planu rušenja bespravno izgrađenih građevina u priobalju korespondiraju sa stavovima većine članova *Slapa* koji smatraju da se očuvanju okoliša, zbog današnjeg zatečenog stanja te crnih projekcija budućnosti mora pristupiti hrabro, beskompromisno, dosljedno i učinkovito.

Sudionici savjetovanja raspravljali su o trenutnom stanju i planiranju buduće zaštite Jadrana, međunarodnim, regionalnim i lokalnim aspektima njegove zaštite, ali mjerama i aktivnostima na tom planu. Savjetovanje se održalo pod pokroviteljstvom *Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstva unutarnjih poslova* te *Primorsko-goranske županije* i *Općine Malinska-Dubašnica*.

Sudionici savjetovanja o Zaštiti Jadrana od zagađivanja su nakon izloženih i raspravljenih stručnih radova, razmotrili stanje i probleme te odgovarajućim tijelima državne vlasti u Republici Hrvatskoj prosljedili zaključke.

Zaključci savjetovanja:

I. Polazišta

- Jadransko more, uključujući obalno područje, hrvatsko je nacionalno blago velike i neprocjenjive vrijednosti, koje valja pomno istraživati, brižno čuvati, obzirno koristiti i ne otuđivati ni pod kojim uvjetima. To područje posjeduje značajni razvojni potencijal na kojem se odvijaju složeni socijalno-demografski, gospodarski i ekološki procesi i jedno je od najugroženijih dijelova Hrvatske.

- Hrvatska je suočena s velikom opasnošću obezvrjeđivanja svojega vodnoga i morskoga blaga zagađivanjem, neracionalnim korištenjem i otuđivanjem. Time se ugrožavaju svi jadranski ekosustavi, raznovrsni potencijali korištenja morskog i obalnog prostora, uključujući turizam, ribarstvo i proizvodnju zdrave hrane.

II. Istraživanja i stanje

- Hrvatski dio Jadrana zadovoljavajuće je kakvoće uz umjereno onečišćenje određenih poluzatvorenih priobalnih područja. Prema stupnju eutrofikacije hrvatski dio Jadrana je dobre kakvoće i u prosjeku bez većih promjena, a opterećenje opasnim tvarima je prema dostupnim podacima ispod graničnih vrijednosti.
- Rezultati ispitivanja kakvoće mora na plažama tijekom proteklih deset godina pokazuju da je naše more zadovoljavajuće kakvoće. Prosjek godišnjih uzoraka koji nisu ispunjavali stroge kriterije *Uredbe o standardima kakvoće mora na morskim plažama* ne prelazi 3%, ali je sezonski znatno nepovoljniji.
- Prostor hrvatskog Jadrana detaljno je valoriziran kroz *Prostorne planove jadranskih županija* sukladno nalogu MZOPU.
- Potrebno je nastaviti sa stalnim praćenjem stanja priobalnog mora i izvora zagađenja u okviru „Projekta Jadran“, kao i ostalim istraživačkim projektima na Jadranu. O stanju Jadrana trebalo bi redovito izvještavati hrvatsko društvo i javnost, te jednom godišnje podnositi izvješće Vladi RH i Saboru Hrvatske.

- Potrebno je uključivanje znanstvenika, posebno znanstvenih novaka u problematiku Jadrana sa svih aspekata. Neophodno je da se sredstva za istraživanja i kadrovski potencijali objedine ili usklađuju kada su u pitanju projekti vezani na vode i more, te da se pojača financiranje istraživačkih aktivnosti u okviru međunarodno priznatih institucija, kako bi bili prepoznati kao ravnopravni partneri u međunarodnim projektima na području Jadrana.

III. Izvori onečišćenja i zagađenja

- Programom ispitivanja kakvoće mora utvrđuje se postojanje stalnih izvora onečišćenja. Jedinicama regionalne i lokalne samouprave ukazano je na potrebu rješavanja problematike „crnih točaka“ komunalne infrastrukture (kanalizacijskog sustava i njegovih pratećih objekata) i postavljeni su zahtjevi za saniranje individualnih izvora onečišćenja.
- Projektom zaštite od onečišćenja voda na priobalnom području, kojeg je Vlada Republike Hrvatske usvojila 2003. godine, te s njegovih 47 potprojekata analizirano je postojeće stanje kanalizacijske mreže i potrebe izgradnje i/ili dogradnje kanalizacijskog sustava i sustava za pročišćavanja otpadnih voda po pojedinim cjelinama (gradovima i regijama).
- Niz luka na Jadranu nema adekvatne uređaje za prihvatanje kaljužnih i drugih otpadnih voda i otpada sa brodova, iako je Hrvatska potpisnik odgovarajućih konvencija i protokola, a predstoji i ispunjavanje Europske direktive 2000/59/EC, te se u tome smislu moraju hitno poduzeti odgovarajući zahvati.

IV. Mjere zaštite

- Očekuje se pristupanje i usvajanje odredaba relevantnih među-

narodnih konvencija i protokola kao i poboljšavanje međunarodne suradnje kojom će se zaustaviti prekogranični atmosferski, kopneni i morski procesi obezvrjeđivanja voda i mora kao hrvatskoga nacionalnog blaga njihovim onečišćavanjem.

- Pored mjera na nacionalnoj razini ističe se važnost intenziviranja dijaloga sa svim obalnim državama u cilju koordiniranog djelovanja na zaštitu i očuvanju Jadrana kao posebno važnog ekosustava.
- Potrebno je pojačati i ubrzati napore Hrvatske da bi se ostvarile zajedničke akcije sa susjednim zemljama i međunarodnom zajednicom radi ispunjavanja međunarodnih konvencija, protokola i drugih dokumenata kojih je RH stranka.
- Sukladno međunarodnoj Konvenciji o balastnim vodama Hrvatska treba propisati i osigurati djelotvoran sustav upravljanja balastnim vodama u najvećim lukama na Jadranu.
- Potrebno je hitno izraditi studiju posljedica moguće havarije tankera na Jadranu za obalno stanovništvo, turizam i život u moru.
- Učinkovit nadzor nad iznimno ekološki osjetljivim područjem Jadrana, nemoguć je bez utemeljenja učinkovite Obalne straže kao civilne službe, posebice u uvjetima pojačanog turističkog razvoja kao i tankerskog i brodskog prometa.
- Kako je problem infrastrukture komunalnih otpadnih voda vjerojatno najakutniji problem na Jadranu potrebno je ubrzati ostvarenje Projekta zaštite od onečišćenja voda u priobalnom području Hrvatske, za koji se može dobiti znatna financijska pomoć od međunarodnih fondova. Konkretno rješenje zaštite voda Jadrana treba uvažiti nacionalne

strateške ciljeve, usvojene međunarodne obveze te osigurati gospodarsku i socijalnu održivost.

- Primjer Integralnog ekološkog projekta zaštite Kaštelanskog zaljeva (EKO – Kaštelanski zaljev) pokazuje, kako je unatoč velikim poteškoćama u realizaciji objekata za zaštitu voda od onečišćenja moguće, efikasno štiti more i obalu od zagađivanja i osigurati pravilnu vodoopskrbu. Realizacija Projekta je pokazala dugotrajnost postupaka ishodbna građevnih dozvola, odnosno provedba svih obveza koje treba ispuniti, te poslova koje treba obaviti da bi se stekli uvjeti za dobivanje građevne dozvole.

V. Prijedlozi i preporuke

- Pozivaju se odgojno-obrazovne institucije Republike Hrvatske i tijela državne vlasti da žurno potaknu programe odgoja i obrazovanja za održivi razvoj s istaknutom interdisciplinarnom temom vode i mora. Temu je potrebno unijeti u programe redovitoga školovanja, izvan nastavnih aktivnosti i cjeloživotnoga učenja.
- Pozivaju se Vlada RH i Sabor da osiguraju punu zaštitu i provedbu ZERP-a, u kojoj moraju sudjelovati svi dionici toga prostora. Sukladno tome treba što prije uspostaviti učinkoviti promatrački sustav na Jadranu.
- Udruga Slap predlaže upravnim državnim tijelima uključivanje javnosti i civilnih udruga vezanih uz vode Jadran u široke javne rasprave u relevantnim pitanjima.
- Sustav osiguranja od havarija i drugih ekoloških incidenata na moru nije u dovoljnoj mjeri proveden te se predlaže njegovo unapređenje sukladno međunarodnim propisima i praksi, posebno uvođenjem demotivirajućih tarifa za eko-prekršaje i eko-akcidente.

- U procesu približavanja Republika Hrvatske Europskoj uniji poziva se Vlada RH da u programiranju sredstava iz pretprijetnih fondova među prioritete stavi projekte usmjerene na izgradnju i jačanje administrativnih sposob-
- nosti vezanih za očuvanje mora i morskog okoliša.
- Udruga za očuvanje hrvatskih voda i mora održavat će Savjetovanja o zaštiti Jadrana od zagađivanja svake tri godine, na taj način nastavljajući tradiciju Konfere-
- rencia o zaštiti Jadrana koje su održane 1974., 1979., 1984. i 1989. g.
- Zaključci ovog Savjetovanja objavit će se na Internetnoj stranici udruge slap (www.slap-cro.org) na hrvatskom i engleskom jeziku.

M. Trinajstić

KONFERENCIJA O JAVNO PRIVATNOM PARTNERSTVU

Na sajmu graditeljstva na Zagrebačkom velesajmu, u povodu Dana graditelja 19. travnja 2007., održana je međunarodna konferencija o javno privatnom partnerstvu (JPP).

Konferenciju su organizirali Agencija za promicanje izvoza i ulaganja, Udruga poslodavaca graditeljstva Hrvatske, Hrvatska gospodarska komora i Savez bavarske građevinske industrije.

Organizatori su smatrali da je izgradnja po modelu javno privatnog partnerstva posebno značajna za Hrvatsku. Kako se Hrvatska nalazi u procesu usklađivanja svoga zakonodavstva s tečevinama Europske unije, zakonski okviri, primjena i praksa u Bavarskoj dobar su predložak za upoznavanje s JPP-om i mogućnostima primjene tog modela u našim uvjetima. U dogovoru s kolegama iz Bavarske na ovoj su konferenciji kompetentni predavači iz Bavarske upoznali hrvatske stručnjake i sve zainteresirane sa stanjem i praksom realizacije JPP u Bavarskoj, što je nesumnjivo vrlo korisno i tijelima javne vlasti i graditeljskim društvima.

Na početku je sudionike konferencije pozdravila direktorica Zagrebačkog velesajma Katja Luka Kovačić. Sudionicima konferencije obratio se i Dragutin Mihelčić u ime *Hrvatskog saveza građevinskih inženjera*.

U ime *Hrvatske gospodarske komore* govorio je Rudolf Rom koji je istaknuo značenje građevinarstva koje zapošljava 120 000 ljudi i ostvaruje 3 milijarde eura na godinu. Jedino je izvoz u padu zbog, kako je rekao Rudolf Rom, nedostatka stručnih kadrova i radnika za poslove u inozemstvu. Sudionicima konferencije obratila se i Aleksandra Markić Boban, voditeljica zagrebačkog ureda zaklade *Hans Seidel Stiftung*.

Uvodno je govorio i direktor Bavarske udruge graditeljstva doktor Detlef Lupp.

Među organizatorima konferencije je i *Agencija za promicanje izvoza i ulaganja*, čiji je ravnatelj Slobodan Mikac također govorio na početku ovog skupa kao i predsjednik *Udruge poslodavaca graditeljstva Hrvatske* Boris Čupić.

Na Međunarodnoj konferenciji o javno privatnom partnerstvu u Hrvat-

niz godina (20 do 30), kvaliteta u JPP projektima je ugovorna obveza. Gradi se kvalitetnije jer je privatni partner osim projektiranja i građenja odgovoran za uporabu i održavanje građevine.

Sabor RH je u srpnju 2006. usvojio smjernice za primjenu ugovornih oblika JPP-a koje imaju 20 zahtjeva

Sudionici konferencije slušaju pozdravnu riječ Dragutina Mihelčića

skoj i Bavarskoj predavanja su održali stručnjaci iz obje zemlje koji se tim modelom financiranja bave dugi niz godina. Naime, radi se o modelu koji potječe iz Velike Britanije, a noviji je način financiranja građenja za koje je zainteresirana lokalna samouprava.

O JPP-u u Hrvatskoj, zakonskim okvirima i značenju JPP-a za Hrvatsku govorili su prof. dr. sc. Branimir Vukmir i prof. dr. sc. Vladimir Skenderović.

Ulaganjem privatnog novca za stvaranje javnog dobra (škole, ceste) ili pružanje javne usluge smanjuju se ukupni životni troškovi projekta, poboljšava se kvaliteta usluga te se brže realiziraju potrebne građevine. Financiranje je na privatnom partneru koji svoj ulog vraća naplatom od javnog partnera. Kako se radi o ugovorima koji se ostvaruju kroz dugi

koje ugovori o JPP-u trebaju sadržavati.

O svojim dosadašnjim iskustvima JPP projekata govorili su dr. Detlef Lupp, direktor Bavarske udruge graditeljstva i Matthias Reichle, JPP koordinator tvrtke Ed. Zublin AG.

Dr. Lupp je u svojem predavanju o zakonskim okvirima i pratećoj regulativi u realizaciji JPP-a u Bavarskoj istaknuo kako valja više investirati u javnu infrastrukturu. Njemački institut za urbanizam predvidio je potrebu 686 milijardi eura za razdoblje od 2000. do 2009. Realizirana stvarna gradnja kreće se otprilike 18 – 19 milijardi eura na godinu. Jasno se vidi da je s uobičajenim izdvajanjem iz proračuna nemoguće osigurati potrebne investicije. Stoga je JPP perspektivno rješenje koje nadoknađuje razliku.

Suradnjom javnog naručitelja i privatnog partnera, tijekom cijelog životnog ciklusa građevine, preuzetim rizicima projekta upravlja se na najbolji mogući način.

Snižavaju se ukupni troškovi građenja projekta tijekom cijelog životnog ciklusa (gradi se kvalitetnije jer investitoru na dugi niz godina jamstva nije u interesu rabiti jeftinije materijale i tehnologije), javna se uprava može koncentrirati na najvažnije zadatke (ne baviti se primjerice problemom grijanja u zatvorima), u kratkom se roku realiziraju građevine, ostvaruje se zahvat s periodičkim

plaćanjem bez ulaganja ukupnih investicijskih sredstava, postiže se dugoročno održavanje javnih zgrada te se u projekt uključuje privatno znanje i kapital. No, JPP ne može graditi i sanirati bez novca, naglasio je dr. Lupp.

U Njemačkoj je od 2000. realizirano otprilike 300 JPP projekata u kojima je udio komunalnih projekata 80 posto. Investicije prelaze 7 milijardi eura, a ostvarena je ušteda od 10 posto. Javno privatnim partnerstvom Nijemci se bave na tri razine: razina poreza (pregovori o JPP), radna razina (JPP radni okruzi) i *task force* razina (JPP radne skupine).

Matthias Reichle je na primjerima iz prakse (škole, sportske dvorane, plivališta) objasnio podobnosti JPP projekata.

U popodnevnom predavanju Herberta Jungwirtha, vijećnika bavarskog okruga Ebersbeg, predstavljene su mogućnosti i prilike javno privatnoga partnerstva za gradove i lokalnu zajednicu. Konferencija je završila predavanjem o mogućnosti financiranja projekata JPP Helmuta Fausta, direktora Bayerische Landensbankke.

T. Vrančić
